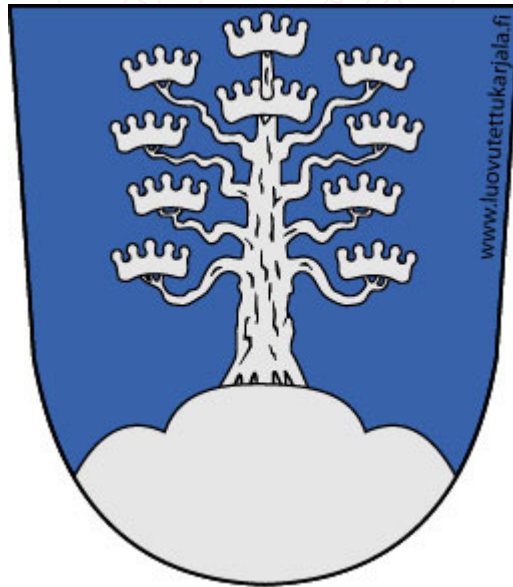

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Lumivaarasta Alavudelle

**Evakkojen asuttaminen ja
siirtyminen Tynkä-Suomeen
vuosina 1939 ja 1949**

seppo.rapo@lumivaara.fi

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

”TALVISODAN EVAKKO

KOTOA LÄHTÖ

Herää poika, maailma odottaa sinua! Ukko Robert herättelee minua. Koetan vetää täkkiä, vaan ei auta, minut tuodaan tähän maailmaan. Valot palavat huoneessa, piirongin laatikot ovat auki. Vaatteita on niistä nostettu pöydälle ja penkille. Leipää, voita ja lihaa pakataan reppuun.

Eilen illalla oli meillä monta naapurin miestä kuuntelemassa iltauutisia. Sota, jota on käyty koko talven, on saamassa huonon päätöksen. Tällainen tunnelma tuntui liikuvan ihmisten mielessä. Rauhasta neuvotellaan Moskovassa. Ratkaisua asiaan odotetaan. Ymmärrän, että aikainen herätys johtuu tästä tilanteesta.

Yöllä on talossa käynyt sotapoliisi-Appo herättämässä vanhemmat. On ilmoittanut, että koti on jätettävä heti aamulla. Kaikkien on kokoonnuttava eväineen Kumolan koululle. Lehmät lypsetään tavallista aikaisemmin. Enni-täti, juuri 15-vuotta täyttänyt, pukeutuu villahousuihin ja monoihin. Hän joutuu muiden ikäistensä tyttöjen kanssa ajamaan lehmät ja isommat mullikat pakkaseen ja maantielle. Joku kylänmies hevosiin ja rekineen on lähtemässä mukaan saattelemaan ja avustamaan tätä karjankuljetusta Suomeen.”

Lähde: Pohjanmaan karjalainen/ Kalevi Rapo 1999

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

SUOMEN NEUVOSTOLIITOLLE 1940 JA 1944 PAKKOLUOVUTTAMAT ALUEET

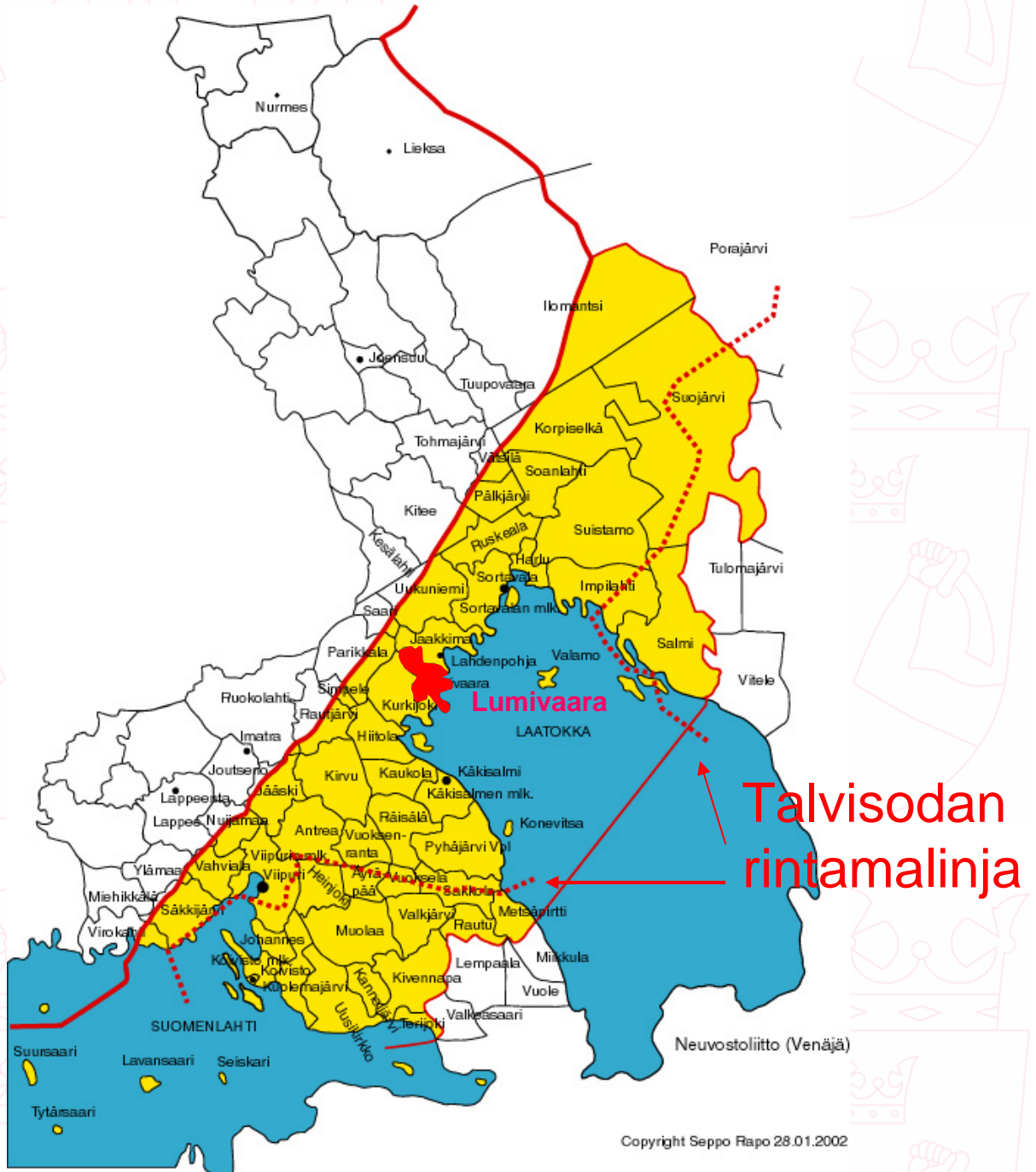

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Luovutettu Karjala

Copyright Seppo Rapo 28.01.2002

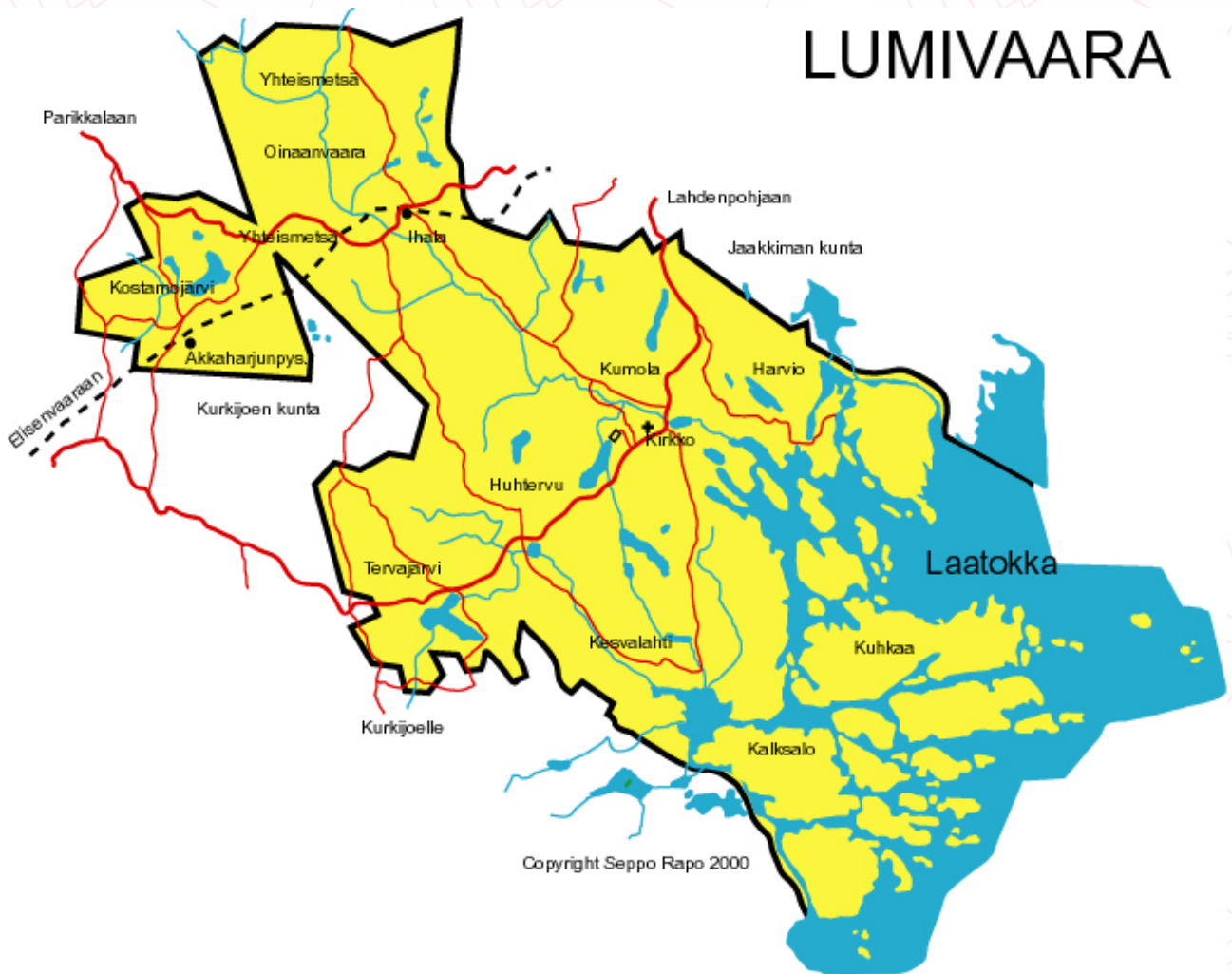

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

LUMIVAARA

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Evakkojen määrät

Talvisota

- karjalaisia evakoita n. 410 000
 - lumivaaralaisia evakoita n. 4844
- muita-alueita, Kuusamo, Salla ja Hangon vuokra-alue n. 10 000

Jatkosota

- karjalaisia evakoita n 260 000 (paluu % 62,3)
 - lumivaaralaisia evakoita n. 3811 (7.1943) (paluu % 79 %)
- Petsamo, Salla, Kuusamo n. 11 000
- Porkkala n. 6000
- miehet rintamalla joten maatalousväestön paluu lähes 100%

Lapinsota

- Lapin Lääni n. 100 000 (n. 50% evakuoitiin Ruotsiin)
- Oulun Läänin pohjoisosat n. 50 000

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Talvisota ja evakot

Syksyn v.1939 evakuoinnit
paluu

Talvisodan syttyminen 30.11.1939
evakuointi

mm. suojärveläisiä vangeiksi

Rauha 13.3.1940
evakuointi ja Karjalan tyhjeneminen
päätös tasoitussiirroista 18.4.1940

Pika-asutuslaki 28.06.1940

Korvauslaki 9.8.1940
alkukesään 1941 mennessä ei oltu maksettu yhtään lopullista korvausta

Lopullinen sijoitussuunnitelma 5.10.1940
Kyläkohtaiset sijoitussuunnitelmat 18.11.1940

Pika-asutuslain toteutustilanne 25.6.1941
esim. tarvittiin 39000 tilaa, perustettu 8540 tilaa,
joista 6000 tehty viljelyssopimus.
Toteutus oli jatkosodan syttyessä pahasti kesken

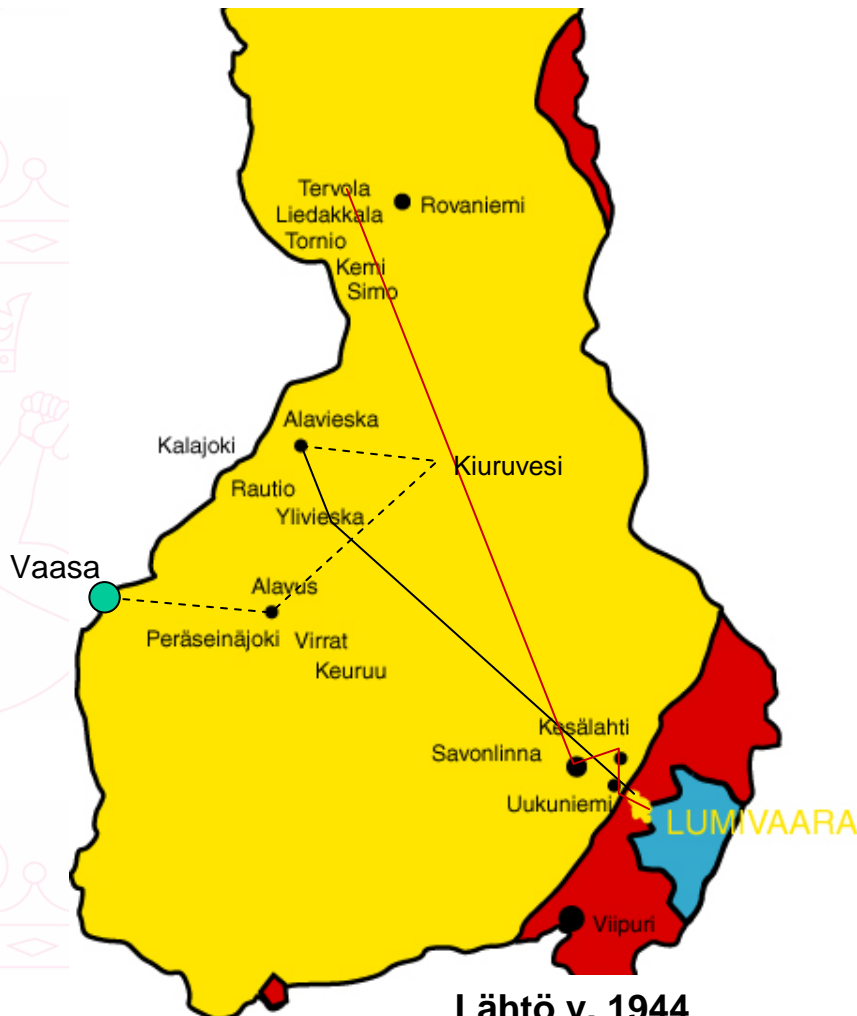

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Lumivaaran Kumolassa asuneen Sylvi Rapon ja hänen lasten evakkomatkat vv.1939-1949

Lähtö v. 1940

Hevosella: Jaakkimaan, (ei tilaa junassa)
Ristilahti, Uukuniemi ja Kesälahti.
Linja-autolla: Kesälahdesta Savonlinnaan.
Junalla: Savonlinnasta Tervolaan.
Hevosella evakkopaikkaan Lahden taloon

Lumivaara piti olla tyhjä 20.03.1940
Rauha 13.3.1940

Lähtö v. 1944

Hevosella: Kumolan koululle.
Linja-autolla: Ihalan koululle.
Junalla: Ihalasta Ylivieskaan
Linja-autolla Ylivieskasta Alavieskaan
Mutkien kautta Vaasaan v. 1949

Lumivaara piti olla tyhjä 20.09.1944
Aselepo 4.9 ja rauha 19.9.1944

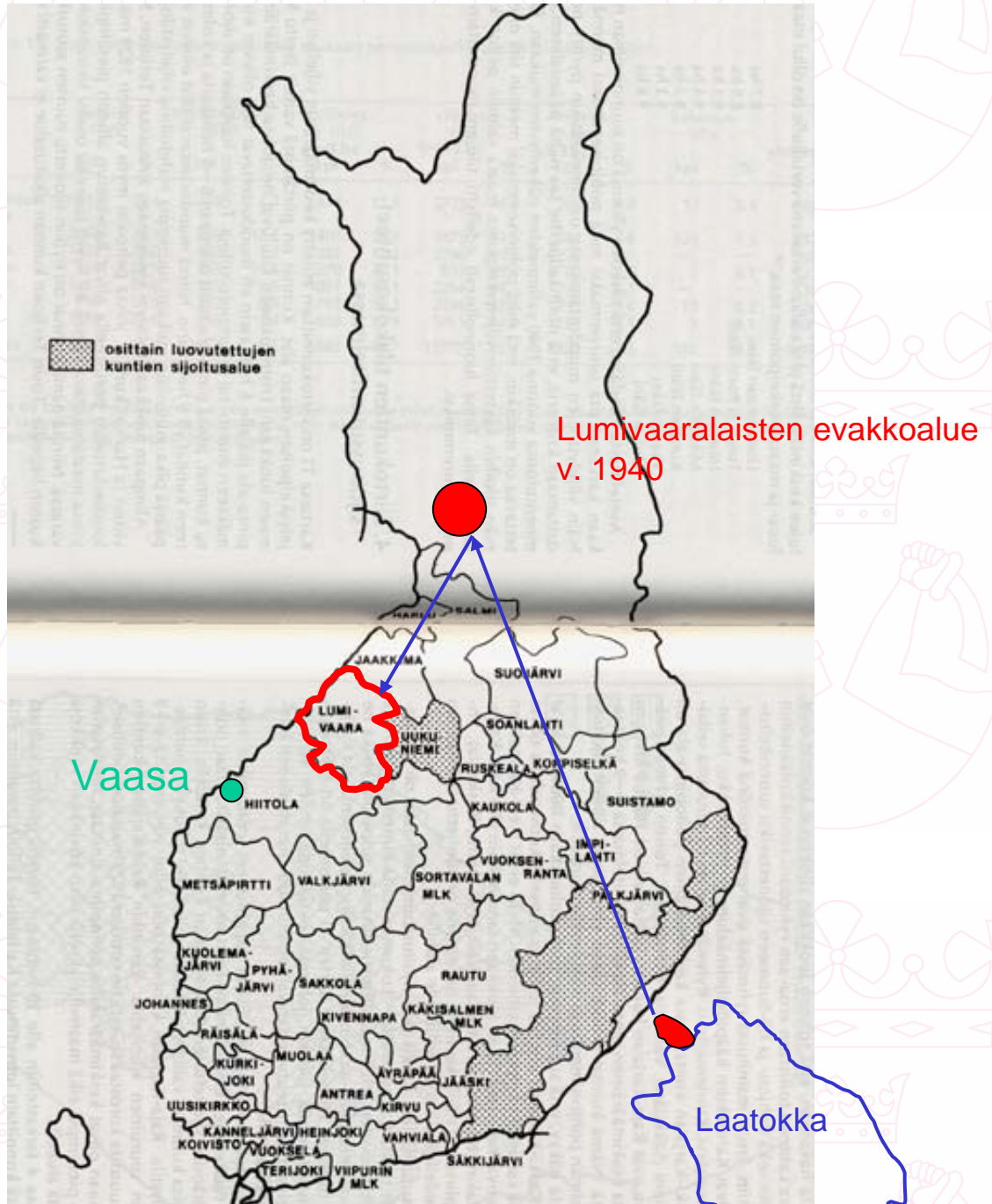

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Vuoden 1940 sijoitussuunnitelma

Lähde: Siirtoväen Pika-Asutuslaki

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

”Kannas palaa

Meidän on jätettävä Karjala. Asia on tullut selväksi. Tavaroita pakataan. Minut laitetaan Tereskään kysymään, mitä laitetaan pakkaukseen osoitteeksi. Ylivieska ja Alavieska sanotaan osuuskaupalla. Kun tuon tiedon ukolle, ei osoite kelpaa. Eihän tuollaisia nimiä voi olla olemassa, päättelee ukko. Juosten saan painella kylälle takaisin kysymään osoitetta. Kun nyt palaan pahvilapun kanssa takaisin, nimet kelpaavat, Ylivieska ja Alavieska. Lehmien takalatoon saksitaan numerot 437. Tulee käsky, että naiset ja lapset evakuoidaan Karjalasta. Meidän on mentävä koululle. Ukolla on vanha tamma sontakärriksen edessä. Siinä on vähän vaatteita, laukussa on eväitä korissa. Ukko on kerännyt ison repullisen omenoita. Äiti on juuri kerännyt mummon kanssa ison astian vaapukoita. Ne ovat nyt hillopurkissa, johon on laitettu paljon korttiannossokeria. Se on varattu nuorimmaisen matkaevääksi. Mukana on maitoastia ja pissapotta. Nuorin evakkoon lähtijä on vajaan kahdeksan kuukauden ikäinen. Käyn syöttämässä kanit, niitä on jo monessa häkissä. Tessu pyörii kärriksen ympärillä, on lähdössä saattamaan. Häipyä kuitenkin ennen koulua, hyvästi jättämättä.”

Lähde: Pohjanmaan karjalainen/ Kalevi Rapo 1999

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Jatkosota ja evakot

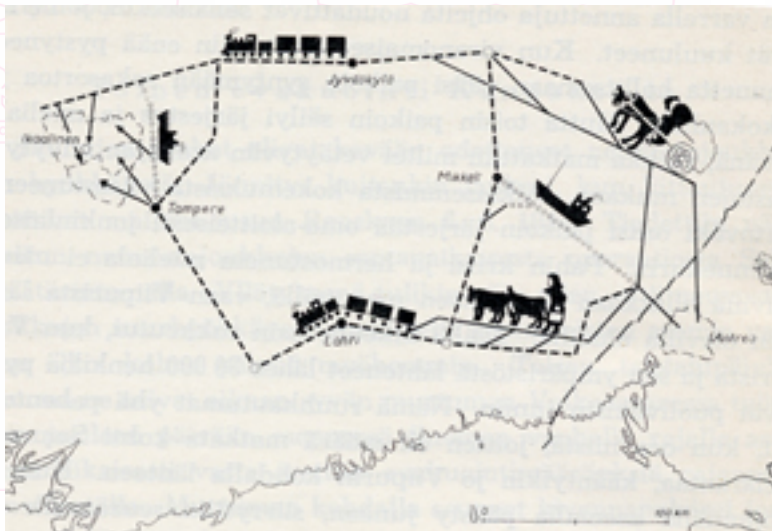
Jatkosota alkaa 25.6.1941

Evakkojen paluu (62,3%) ja Karjalan jälleenrakennus
Kesä 1944

Evakuointi alkaa 9.6.1944

Aselepo 4.9.1944 ja rauha 19.9.1944

evakuointi ja Karjalan tyhjeneminen suomalaisista
21.9.1944

Kuva: Siirtoväen sopeutuminen

Maanhankintalaki vahvistettiin 05.05.1945

Toinen korvauslaki vahvistettiin 05.05.1945

Sijoitussuunnitelma kylittäin 29.06.1945

Kalastajaväestön sijoitussuunnitelma helmikuu 1946

sijoitussuunnitelman toteutumisen takia osan
karjalaisista piti jälleen muuttaa

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Naiset hoitivat evakuoinnin

Evakkomatalla 1944 jossakin Kaukolan maantiellä. Miesten ollessa rintamalla jäi naisten tehtäväksi sen vähäisen omaisuuden kuljettaminen, mikä kärryille mahtui. Huom. naamiointi koivun lehvillä. Etummaisena ajaa Hilda Puukka, seuraavana Lempi Henttinen ja viimeisenä Tyyne Kalenius.

Lähde: Humalainen, kotikylämme

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Lumivaaralaisten tavaroita Kemijoen asemapuistossa keuhällä v. 1940
Kuvaaja: Matti Valtanen

Lumivaaran saaristokyläläiset lähtevät evakkoon v. 1944.
Kuvaaja: Ei tiedossa

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Siirtoväen sijoittamisessa v.1945 noudatetut periaatteet

Ensimmäinen periaate: otetaan huomioon lähtökuntien luonnonolosuhteet, taloudelliset olosuhteet ja liikenne-yhteydet

-> vyöhykejako itä-länsisijoituksen suhteen siten, että

Länsi-Kannaksen kunnat sijoitettiin pitkin Suomen etelärannikkoa

Keski- ja Itä-Kannaksen kunnat näiden pohjoispuolelle

Laatokan Karjalan ja Raja-Karjalan kunnat sijoitettiin kaikkein pohjoisimmaksi Kajaani-Haapavesi-linjan muodostaessa pohjoisrajan.

Toinen periaate: heijastetaan Viipuri-Sortavala-akseli Helsinki-Jyväskylä-akselille

-> siten että

Kannaksen kuntien väestön sijoitettiin Helsingin suhteen samoin kuin ne olivat sijainneet Viipurin suhteen ja Laatokan Karjalan kuntien väestö Jyväskylään nähden samoin kuin ne olivat sijainneet Sortavalaan nähden.

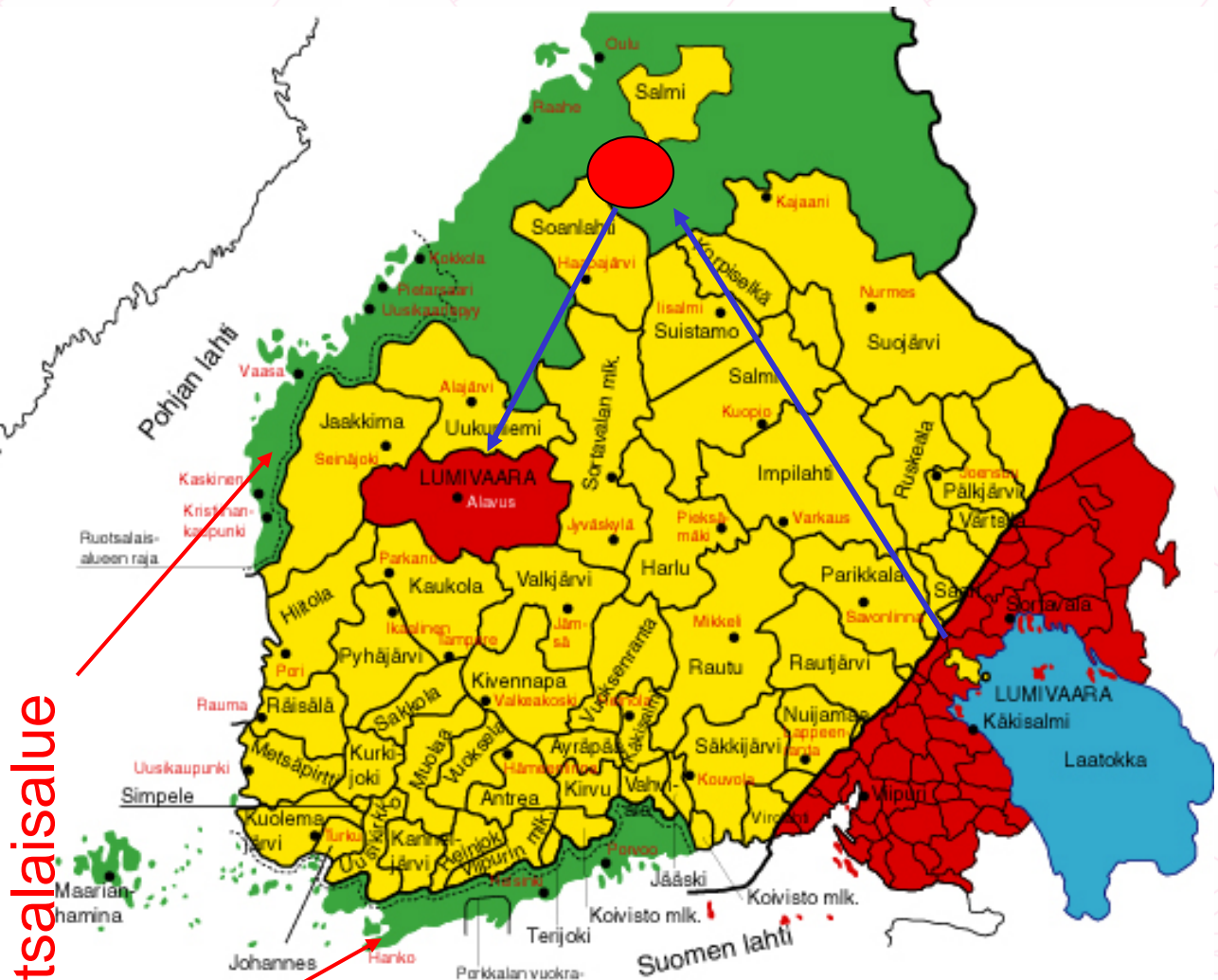

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Vuoden 1945 sijoitussuunnitelma

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Muutto 1945-1949

Evakoista kaupunkilaiset ja teollisuusväestö hakeutuivat suurimpiin kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin. Etenkin Helsingissä tämä aiheutti kovan asuntopulan.

Jopa kokonaisia perheitä jouduttiin sijoittamaan pääkaupungissa joksikin ajaksi tilapäismajoitusta varten kunnostettuihin pommisuojaan.

Vuoden 1945 ja 1949 oli siirtoväen määrä lääneittäin seuraavanlainen

	31.10.1945	%	30.6.1949	%	Erotus
Uudenmaan lääni	60410	15,5	69801	18,1	+9391
Turun ja Porin lääni	71228	18,4	67922	17,6	-3306
Hämeen lääni	65704	17	73812	19,1	+8108
Kymen lääni	28302	7,3	42264	11,0	+13962
Mikkelin lääni	29110	7,5	25051	6,5	-4059
Kuopion lääni	45421	11,7	50484	13,1	+5063
Vaasan lääni	70314	18,2	35142	9,1	-35172
Oulun lääni	13104	3,4	13279	3	+175
Lapin lääni	3436	0,9	8003	2	+4567
Yhteensä	386830 h	100%	385758 h	100%	-1271
Kuollut tai N/A	38472	10%	39543	10%	-1271
Yhteensä	425301		425301		-200

Vuonna 1960 siirtolaisia oli noin 310 000 henkeä.

Vuonna 1980 siirtolaisia oli noin 165 000 henkilöä.

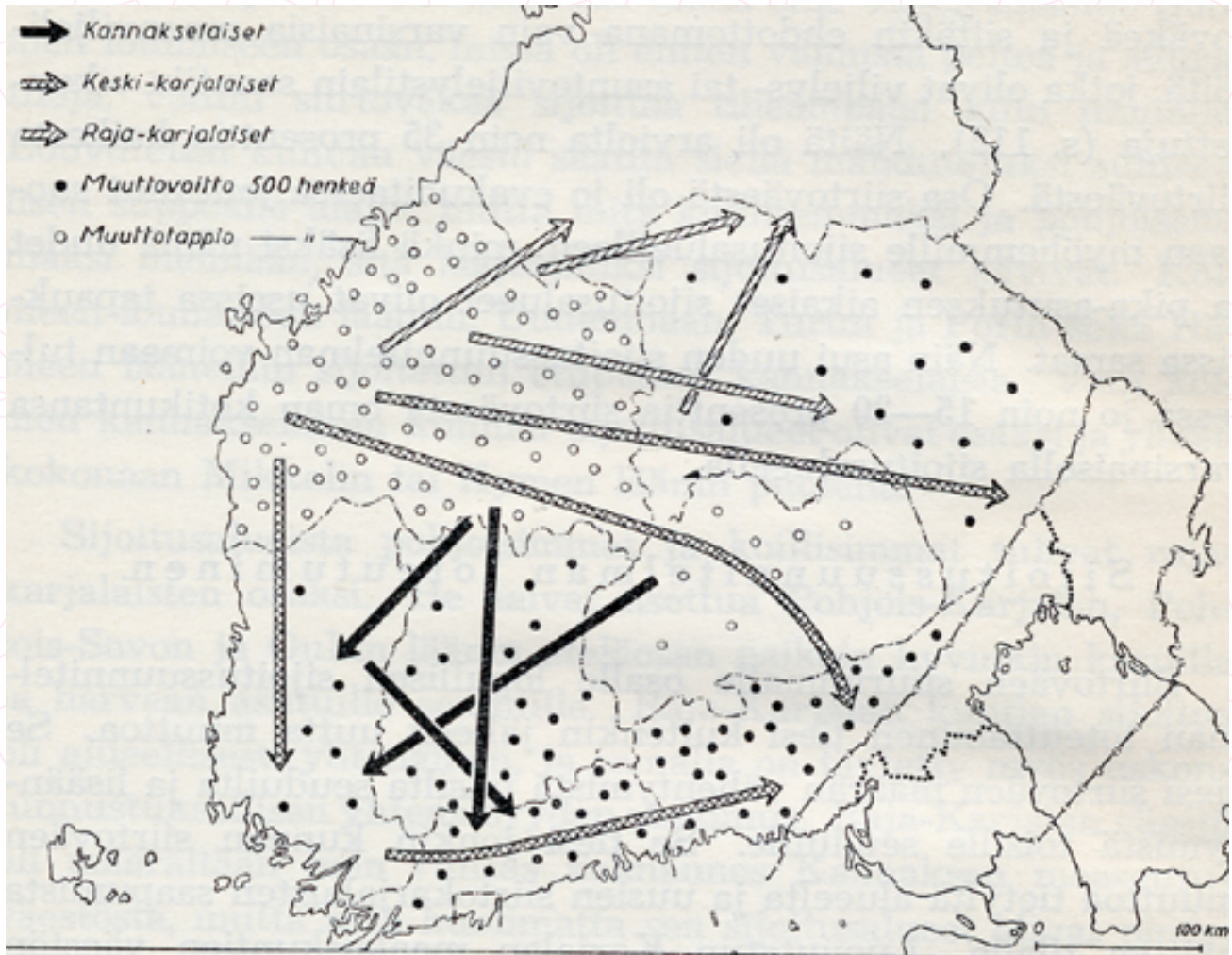
Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Muutto 1945 -1949

Kuva: Siirtoväen sopeutuminen

Kuvio 5. Luovutetun Karjalan maalaiskuntien väestön muuttoliikkeen suunnat ja eri läänien tästä saama muuttovoitto tai -tappio vuosina 1945—49.

Lähde: Siirtoväen sopeutumien

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Korvauslain keskeiset periaatteet

Korvauspolitiikan lähtökohdat:

Tunnustaa siirtoväen aineelliset menetykset yksityistaloudellisten korvausvaatimusten aiheeksi ja siirtää siirtoväelle sellaisia reaali-arvoja, joitten nojalla se voisi taloudellisesti sopeutua yhteis-kuntaan.

Korvauksista ei saa aiheutua yhteiskunnan tuotantokoneistolle ylimääräistä kuormitusta.

Lähde: Siirtoväen sopeutuminen

Korvauslaki ei toteutunut ongelmitta

"Arvio:" Korvaus oli n. 25 % omaisuuden arvosta

Lumi-Säätiö 60-vuotta

Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Asuttaminen maanhankintatiloille

Muodostetulle tilalle nimitettiin asukas mahdollisimman pian, ja vapaaehtoisella kaupalla ostettu tila kuului heti ostajalleen.

Siirtoväki oli 31.6.1946 mennessä solminut 5635 maataloustilaa koskevaa hallintosopimusta ja ostanut vapaaehtoisella kaupalla 2057 tilaa.

Kahtena seuraavanakin toimintavuotena siirtoväki sai haltuunsa vuodessa n. 7000 maataloustilaa, joista n. 3000 vapaaehtoisella kaupalla.

Vuoden 1948 puolivälissä oli kiirein tarve tullut tyydytetyksi. Tämän jälkeen alkoi hallintosopimusten ja vapaaehtoisten kauppojen määrä nopeasti supistua.

Vuoden 1950 alkupuoliskolla solmittiin enää 140 maataloustilojen hallintosopimusta ja tehtiin 213 näitä koskevaa vapaaehtoista kauppaa.

31.12.1951 mennessä siirtoväki oli saanut haltuunsa maataloustiloja kaikkiaan 27939, mikä vastaa 84% näitten tilojen hakijoitten lukumäärästä.

Lähde: Siirtoväen sopeutuminen

Ajanjakso	Sopimuksia/ kpl
1945-1946	7692
1947-1948	7000
Vuonna 1950	353
Yhteensä 31.5.1951 mennessä	27939

Suomi suoritti siirtoväen asuttamisen kiitettävällä tavalla.
Miten muuten siirtoväen asuttaminen olisi voitu toteuttaa?

Lumi-Säätiö 60-vuotta Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Uuden elämän alkuun

Sodan jaloista lähdettiin kiireessä, vähin tavaroin.
Raskaan evakkotaipaleen jälkeen elämä aloitettiin miltei tyhjästä.
Kantaväestöllä ja siirtokarjalaisilla oli tottumista toistensa tapoihin.

Lähde: Juuret Karjalassa-kansio

Karjalan historia 9 1A

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Missä evakot asuivat 1996?

Valtiotieteen tohtori Leo Paukkusen vuonna 1997 ilmestyneen tutkimuksen mukaan siirtokarjalaisia oli 31.12.1996 koko maassa 140482 henkilöä.

Lääni (huom. vanha läänijako)	Henkilöä	%
Uudenmaan lääni	39233	28
Turun ja Porin lääni	21277	15
Hämeen lääni	27173	19
Kymen lääni	15036	11
Mikkelin lääni	6455	5
Pohjois-Karjalan lääni	5606	4
Kuopion lääni	6809	5
Keski-Suomen lääni	8204	6
Vaasan lääni	4056	3
Oulun lääni	4406	3
Lapin lääni	2165	2
Ahvenanmaa	62	0,04
Yhteensä	140482 h	100%

Missä asuvat toisen ja kolmannen polven evakot?
Evakkoja ja heidän jälkeläisiään nyt n. 1 milj.

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Lisätietoa Lumivaarasta

www.lumivaara.fi

Esitelmä on luettavissa myös Internetistä!

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

Lähteitä

Heikki Waris/ 1952/ Siirtoväen sopeutuminen

Seppo Simonen/ 1965/ Paluu Karjalaan

Silvo Hietanen/ 1982/ Siirtoväen Pika-asutuslaki 1940

Veikko Vennamo, P.O Väisänen/ 1988/
Jälleenrakennuksen ihme

Leo Paukkunen/ 1989/ Siirtokarjalaiset Nyky-Suomessa

Johannes Virolainen/ 1998/ Karjalaiset Suomen
kohtaloissa

Johannes Virolainen/ 1989/ Siirtokarjalaiset 1941-1944

Jouko Teperi/ 1994/ Karjalan Liiton taisteluvuodet 1940-
1960

Leo Paukkunen/ 1997/ Siirtokarjalaisten sijoittuminen
vuonna 1996

Karjalan Liitto ry./ 1998/ Karjala tutuksi

Karjalan Liitto ry/ 1999/ Juuret Karjalassa-kansio

Sanomalehti Karjala/ 14.2.2002/ Karjalaisen siirtoväen
sijoittuminen Nyky-Suomeen, s8/

www.lumivaara.fi

www.luovutettukarjala.fi

Lumi-Säätiö 60-vuotta
Lumivaaralaisten kirkkopyhä

www.luovutettukarjala.fi

www.luovutettukarjala.fi

www.luovutettukarjala.fi

www.luovutettukarjala.fi